

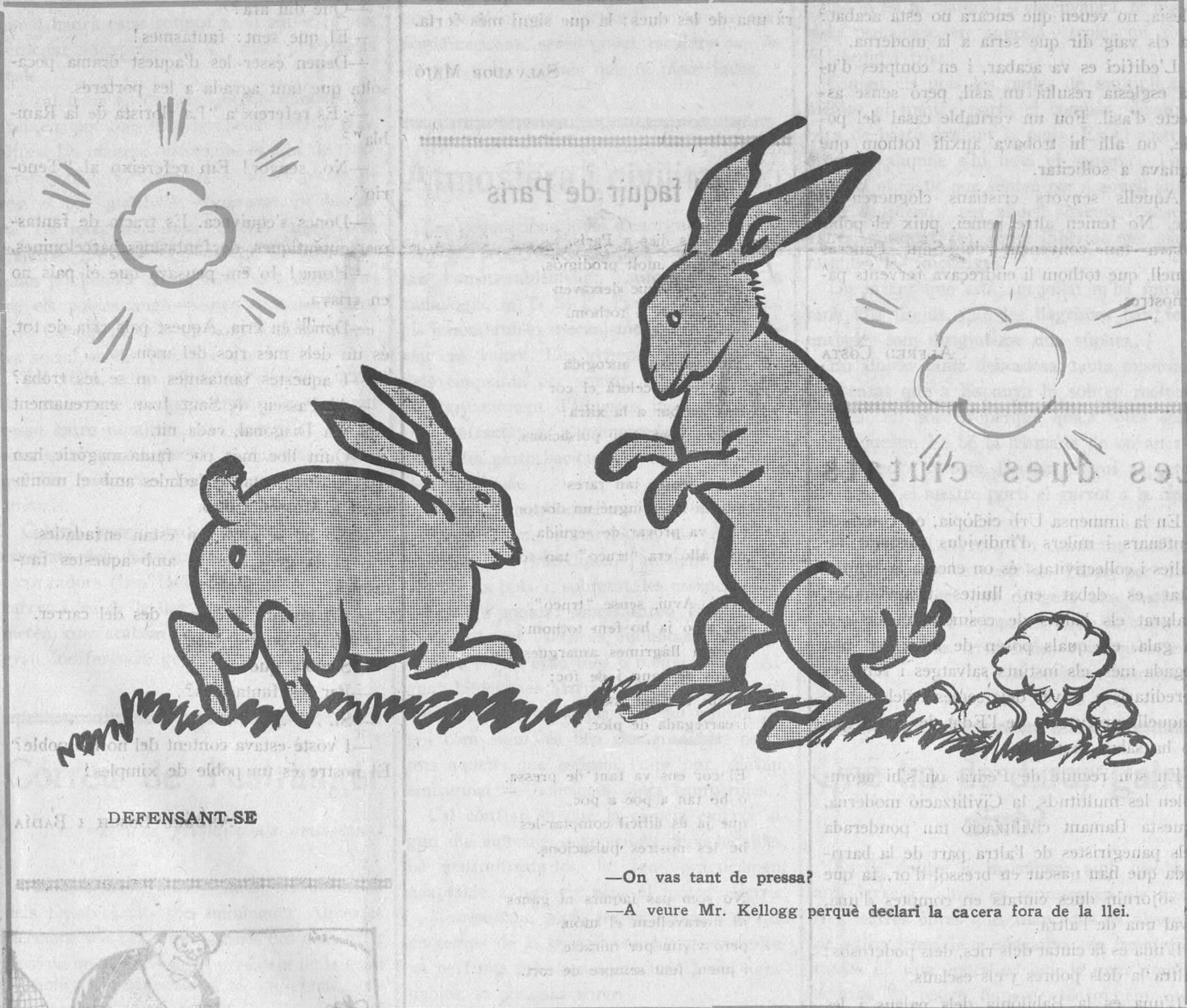
DONARA ALMENYS UNA BATALLADA CADA SETMANA

Aquest número 10 cts. per tot arreu
NUMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, núm. 20, botiga
TELÈFON A. 4115. — BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona cada trimestre: ESPANYA, pessetes 1'50. — ESTRANGER, 2'50

DEFENSANT-SE

—On vas tant de pressa?
—A veure Mr. Kellogg perquè declari la cacera fora de la llei.

L'esperit de finesa

Pere Coromines, en el seu discurs inaugural de les tasques ateneístiques d'enguany, va tractar de l'esperit de finesa.

Tema interessant el de l'oració del president de l'Ateneu, Barcelonès.

Nosaltres n'hem parlat ja d'això mateix en algun article de periòdic.

L'esperit de finesa no s'ha de prendre en un sentit estricte, restringit.

La subtilitat, l'acuitat intel·lectual no és qualitat menyspreable, certament. No fariem, però, d'ella punt de partida per a una investigació psicològica i per caracteritzar els individus i els pobles.

L'esperit de finesa, afirma Coromines, és l'estilització de les condicions físiques i morals d'uan nació, d'una època.

Vist amb aquesta amplitud, l'esperit de finesa s'identifica amb l'educació; és el resultat d'una llarga depuració dels costums i de les idees; val tant com l'esperit de civilització, com l'esperit de cultura.

Profunditzant i concertant a l'ensem una mica més, es pot definir l'esperit de finesa com una delicadesa del sentiment, com un amor pregon a la veritat, com un anheli i una set insadollable de justícia.

Aquesta darrera és la forma que avui vesteix l'esperit de finesa. El sentiment de justícia constitueix el nucli i el contingut principal de l'esperit de finesa del nostre temps.

Sense aquest fons, ètic i jurídic, l'esperit de finesa estètic, científic o social té ben poc valor. Són formes accidentals de l'esperit de finesa per les que no ens deixem seduir.

L'esperit de finesa en els individus ha arribat a un alt grau d'evolució.

Tenim homes en els quals l'esperit de finesa no és una actitud, una "pose", un mimetisme.

No podem dir el mateix de les nacions i dels pobles. Aquí l'esperit de finesa no és més que una variant, una atenuació quan més, de la immensa barbàrie que és tota la civilització.

A Roma, a Grècia, a l'Edat Mitjana, al Renaixement, a l'Anglaterra dels nostres dies, l'esperit de finesa se'ns ofereix com una forma de polidesa i civilitat, de sociabilitat. Té l'esperit de finesa, en aquests països un caire literari, hipòcrita, amb què es disfressa la força bruta, que tot ho abassega i arrossega bestialment.

Aquest esperit de finesa, més que un progrés de la cultura, és un escarni de la mateixa.

ANGEL SAMBLANCAT

AQUEST NUMERO HA ESTAT

VISAT PER LA

CENSURA GOVERNATIVA

La laicitat francesa

La reforma dels articles 70 i 71 de la Llei d'Hisenda, la qual apassiona a França actualment, és un atemptat evident a les lleis laiques.

En virtut de la modificació introduïda en l'esmentada Llei, les ordes religioses que vivien tolerades a la república, són reconegudes taxativament i fruïran dels beneficis que aquest reconeixement comporta.

L'autorització per a establir centrals a França, comprèn solament a nou Congregacions, entre les quals no hi són els jesuïtes.

Es un detall, aquest, per a aconsolar-se de la derrota, remarquen els radicals vençuts.

Ja veuran quant temps triguen els ignacians a fer-se admetre i legitimar a França.

El forat esta obert i ara només és qüestió d'eixamplar-lo.

No els costarà això gaire amb el poder i els diners que els loioles tenen i les elevades proteccions amb què compten.

Si Combes i Valdek-Rousseau visquessin!...

La neteja que ells van fer, la inutilitzen els governs d'unió sagrada, reaccionaris disfressats de patriotes.

Poincaré va demanar la col·laboració de les esquerres per a salvar el franc.

Les esquerres ajuden a mantenir el signe de canvi, ajuden la política econòmica de la burgesia i se'ls paga i agraeix el servei amb un atemptat a les lleis laiques.

La lògica i la fidelitat d'aquesta conducta no poden ésser més aclaparadores.

EL JUEU

Tots els habitants del poble i àdhuc de totes aquelles rodalies, quan es creuaven amb el jueu, el guaitaven d'esquintllentés i sentien un aspaordiment inefable.

La quitxalla, quan l'albirava d'un tros lluny, corria, tota esporuguida, a arraulir-se a les faldilles de les seves mares. Tal era l'horripilant fama que havien abocat, perversament, damunt la persona d'un perfecte i honorat cavaller.

Honradesa! Es veu que per a segons qui, aquesta formosa i venerable virtut, el tenir vàlua o no tenir-ne, depèn de la ideologia que tingui l'individu.

Li deien el jueu, no perquè fos de raça jueva, sinó perquè no anava mai a l'església.

I els que el van motejar amb aquest nom, foren el senyor rector i els quatre cacics del poble.

El jueu, a més d'ésser un home honorat, era excessivament filantrop i posseïdor d'una quantiosa fortuna que ningú no li sospitava perquè era foraster; i el motiu del seu estatge en aquell llogarret era perquè estava cansat del traït i xivarri de les grans urbs, i enyorava aquella quietud plàcida que solament es troba en els pobles, i aquell, de poble, va semblar-li el més joliu i assossegat, i per això va estatjar-s'hi.

Com que tot seguit va llucar d'on provenia la seva ignominia, i com ja he dit, era filantrop i ric, es disposà a ridiculitzar i burlar-se d'aquells mals pastors. Adoptant un posat de sagristà anà a entrevistar-se amb el senyor rector i els quatre cacics.

—Senyors — va dir-los-hi —, vostès no m'han escudriyat bé, han sofert un lamentable error amb mi. Jo no sóc el que semblo. I del que semblo no n'han de fer cas. Sóc un catòlic antropòfag, ai!, filantrop, i, com que tinc pessetes he pensat de fer construir, pagant jo, ací al poble, una altra església, però, diferent de la que ja hi ha; adequada a l'època moderna, i sollicito el permís i l'opinió de vostès.

—Vostè ha pensat això? — van contestar-li xirois i a chor — doncs, miri, nosaltres trobem que està molt ben pensat. Ja pot començar quan vulgui.

Des d'aquell jorn, ells es cuidaren d'assabentar al poble que s'havien equivocat, que el jueu no era tal jueu, sinó que havia resultat ésser un Sant Pancràs.

Començaren des llavors a obrir l'edifici i, a mesura que anaven avançant, com que

allò no tenia aspecte d'església, el senyor rector i la seva rècula de cacics van escometre l'ex-jueu i li van dir que, aquell edifici, trobaven que no tenia forma d'església.

—Sants cristians! — va exclamar l'ex-jueu — és clar que no hi troben forma d'església, no veuen que encara no està acabat? Ja els vaig dir que seria a la moderna.

L'edifici es va acabar, i en comptes d'una església resultà un asil, però sense aspecte d'asil. Fou un veritable casal del poble, on allí hi trobava auxili tothom que l'anava a sol·licitar.

Aquells senyors cristians clogueren el bec. No tenien altre remei, puix el poble estava tan convençut del Sant Pancràs aquell, que tothom li endreçava fervents parenostres.

ALFRED COSTA

Les dues ciutats

En la immensa Urb ciclòpia, on conviuen centenars i milers d'individus formant famílies i collectivitats, és on encara la Humanitat es debat en lluites tremebundes, malgrat els hàbits de cosmopolita de què fa gala, els quals posen de manifest, una vegada més, els instints salvatges i ferotges hereditaris a través dels segles i dels segles d'aquells precursors de l'Edat de Pedra que no ha sabut desterrar.

En son recinte de Pedra, on s'hi agombolen les multituds, la Civilització moderna, aquesta flamant civilització tan ponderada pels panegiristes de l'altra part de la barricada que han nascut en bressol d'or, fa que hi sojornin dues ciutats en comptes d'una, rival una de l'altra.

L'una és la ciutat dels rics, dels poderosos; l'altra la dels pobres i els esclaus.

L'una és la Babilònia dels palaus i les esglésies amb or i pedreria; els passeigs i els jardins amarats de llum i sol; l'altra, la dels suburbis, rònega i miserable, on el cel és gris i els infants s'hi moren de fred i desconsol.

L'una és la dels rics, els quals són els pilans de la Societat; l'altra la púrria, la Humanitat desheretada, nascuda, al bressol de la més desoladora pobresa.

L'una és el Paradís Terrenal, Arcàdia de nova estampa, amb el confort, el luxe, el plaer i tots els refinaments de la flamant

civilització del segle xx; l'altra és la dels avencs esgarrifosos de l'Infern, amb les cases infectes i malsanes i les casernes i presons.

L'una és l'empori de la civilització, amb Universitats, Acadèmies, Escoles i Museus, on es formen les intelligències dels homes de demà; l'altra és l'estigma de la imbecilitat amb tavernes cataus de joc, prostíbuls i hospitals, ambient propici per a emmalaltir els cervells i procreador d'una Humanitat de tuberculosos, sífilítics, neuro-psiquiàtres i degenerada per complet.

L'una la dels privilegiats amfitrions del Banquet de la Vida i senyors del Patrimoni Universal que tot els hi és pàtria i tot els hi és glòria; l'altra la dels pàries que ni les engrunes poden haver i fins se'ls nega la miserable terra en què han de fer llur son etern.

L'una és la de les multituds que amb l'esforç dels seus múscles i la suor del seu front menen en les fàbriques els monstres de ferro, arrenquen el mineral en les mines i basteixen damunt dels carrers les cases i els palaus; l'altra és la dels llops explotadors i abassegadors que espremen la suor del poble per tal d'emplenar les seves arques de monedes d'or de so celestial.

I, heus ací que, rivals eters, i odiant-se ferament l'una a l'altra les dues ciutats no es poden trobar mai; ans al contrari, es llauren un abim profund en el que hi causarà una de les dues: la que sigui més forta.

SALVADOR MAJÓ

El faquir de París

Fa pocs dies a París,
un faquir molt prodigiós,
feia coses que deixaven
meravellats a tothom.

Plorava sang enrogida
i es feia accelerà el cor
fins arribar a la xifra
d'unes cent vint pulsacions.

I feia coses tan rares
que hi intervingué un doctor
i es va provar de seguida
que allò era "truco" tan sols.

I bé. Avui, sense "truco",
tot això ja ho fem tothom:
plorem llàgrimes amargues,
roges de sang i de foc;
tenim l'ànima roenta
i carregada de plor.

El cor ens va tant de pressa,
o bé tan a poc a poc,
que ja és difícil comptar-les
bé les nostres pulsacions.

No som pas faquirs ni ganes
ni meravellem el món,
però vivim per miracle
i anem fent sempre de tort.

¿No podria venir, un dia,
també un savi doctor
per mirar si ho fem de "truco"?
Crec que diria que no.

No creguem que siguem indis,
ni xinesos — ni de nom —,
però anem fent el miracle
de plorar sang cada jorn,
i si el doctor no s'afanya
ja ens trobarà sense cor.

Diàleg dels desconeguts

LES FANTASMES

Ja deu estar content.

—Per què n'he d'estar?

—Home, perquè cada dia anem millor. Perquè Barcelona, cada dia que passa, esdevé una ciutat més civilitzada.

—Ah, sí!

—Trobo que aquest *ah, sí* l'ha dit amb no massa entusiasme.

—Home, li diré...

—No em digui res, si m'ha de contradir. Barcelona s'està civilitzant per moments.

—Ja que vostè ho diu...

—Ho dic i ho sostinc. Barcelona és un empori de civilització. Tenim art d'avantguarda a base de suro, sorra, veves i beneiteria a l'engròs; una joventut que no es dedica a altra cosa que al cop de puny, la guitza i el "charleston"; unes revistes teatrals en les que, cada nit, es llencen grapats de carn de dona al públic, la cocaïna està a l'orde del dia, hi han crims passionals a tort i a dret...

—Caram! Potser valdria més emigrar, doncs.

—No, home! ¿On aniríem que estéssim millor? Fins tenim fantasmes!

—Què diu ara?

—El que sent: fantasmes!

—Deuen ésser les d'aquest drama poca-solta que tant agrada a les porteres.

—¿Es refereix a "La florista de la Rambla"?

—No, senyor! Em refereixo al "Tenorio".

—Doncs s'equivoca. Es tracta de fantasmes autèntiques, de fantasmes barcelonines.

—Home! Jo em pensava que el país no en criava.

—Doncs en cria. Aquest país cria de tot, és un dels més rics del món.

—I aquestes fantasmes on se les troba?

—Al Passeig de Sant Joan, encreuament amb La Diagonal, cada nit.

—Quin lloc més poc fantasmagòric han triat! Deuen estar enfadades amb el monument a Mossèn Cinto.

—No ho sé amb qui estan enfadades.

—¿I la gent què fa amb aquestes fantasmes?

—Els guarda la casa... des del carrer.

—Hi ha por?

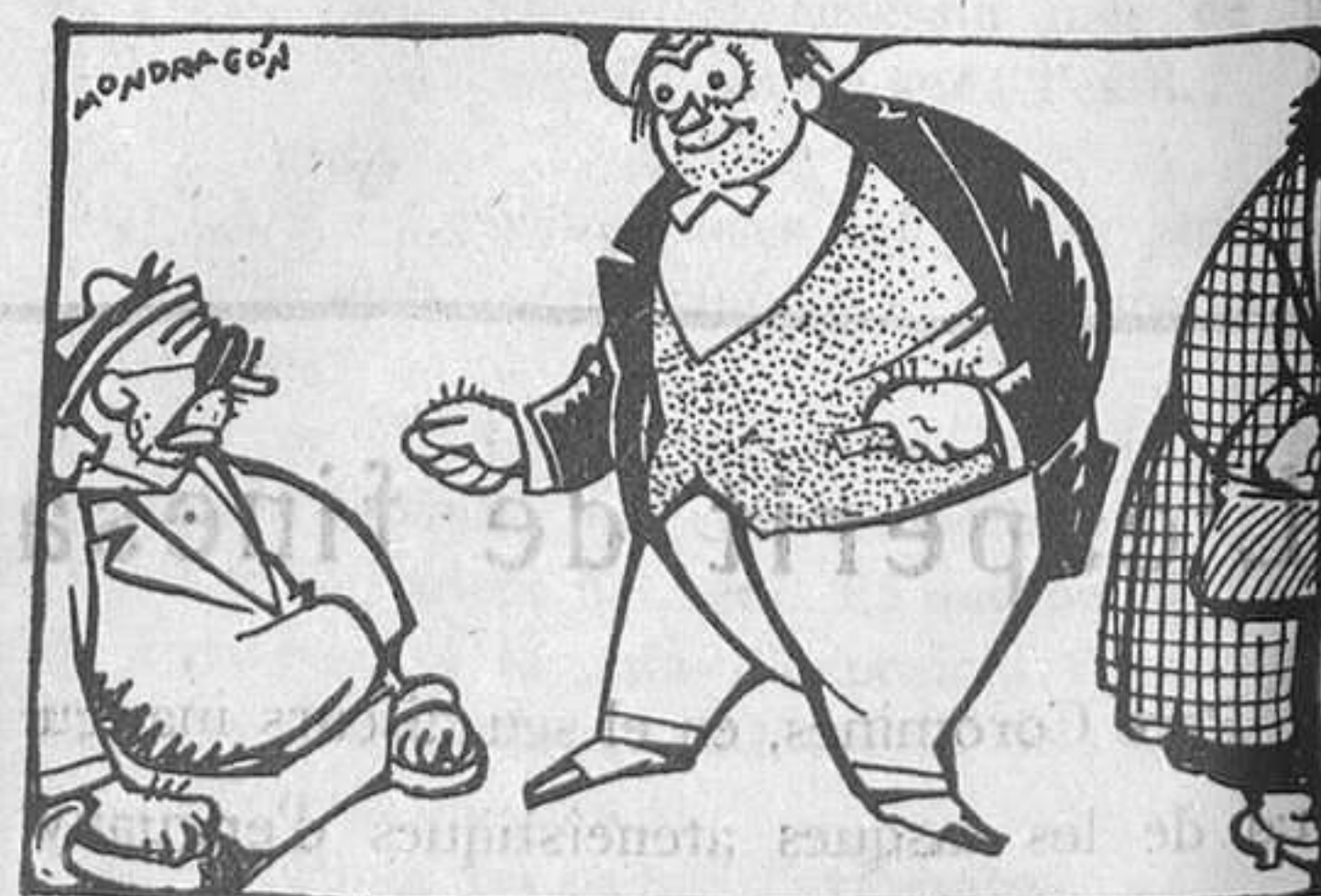
—Sembla que sí.

—Per les fantasmes?

—Sí.

—I vostè estava content del nostre poble? El nostre és un poble de ximplés!

ANDREU BOSCH I BADÍA

LA CARITAT BEN ENTESA

—Doni'm deu cèntims i pregaré per a vostè i la seva senyora.

—Ací en té vint i pregui sols per a mi.

FLIC

Inconsciència i crueltat

Els diaris han publicat aquests dies, admirativament, però sense gaires comentaris, el resultat d'unes laborioses experiències que dos metges francesos han verificat.

Aquests dos savis, la missió professional dels quals és evidentment combatre, de la millor manera possible, el dolor i la mort, han tingut la caritativa idea de recollir uns quants gossos i portar-los al laboratori, on, primer un, després l'altre, els han decapitat. Fet això, han sotmès aquests cranis a determinades reaccions, aconseguint mantenir-hi la vida durant quatre hores, amb mostres evidents de sensibilitat.

No compartim l'admiració general. L'experiència ens sembla molt cara i els resultats magres. Amb el que sabem del cervell, centre receptor de les sensacions, era fàcil de suposar, a priori, que aquell conservaria la seva capacitat sensitiva tant de temps com fos possible nodrir-lo. L'experiència, doncs, no ens fa guanyar res: no fa més que confirmar el que lògicament podíem preveure.

Però digneu-vos pensar un moment, si us plau, en el greu formidable d'aquesta experiència. La reseció del coll i de tots els nervis, la missió dels quals és menar al cervell les múltiples sensacions de tot l'organisme, hauria de tenir per resultat aportar-hi totes les formes possibles del dolor físic. I durant quatre hores consecutives l'animal haurà estat sotmès a un suplici d'una ferocitat inexpressable i sense precedents reals.

I cal tenir en compte que els animals sofreixen, poc més o menys, com sofrim nosaltres. La manera que tenim encara de tractar-los, malgrat totes les societats protectores, es pot qualificar, certament, de bàrbara. De totes maneres, aquesta experiència sinistra, que ha tingut lloc a França, amb tanta publicitat, hauria estat més difícil entre els pobles anglo-saxons o escandinaus.

A Catalunya, com en tants d'altres aspectes social, estem pitjor, encara.

Tal volta, entre altres causes, les curses de braus, que malauradament han tingut ressò entre nosaltres, han contribuït a què toleréssim passiblement la brutalitat amb què es maltracten, tan freqüentment, els animals.

Caldria impedir-ho, evitar totes aquestes crueltats dels laboratoris, així com les dels escorxadors (ben fàcils d'atenuar), i les del carrer i les de la llar, totes les quals es cometen, com acabem de dir, en mig de la més gran indiferència general.

Correu de l'estranger

Les eleccions presidencials americanes

En escriure aquestes línies, les eleccions dels Estats Units són imminents. Aquestes eleccions són importantíssimes des d'un punt de vista internacional. El president de la gran república nordamericana té, en efecte, poders personals superiors al Cap de qualsevol altre Govern constitucional d'Europa.

Tot i essent aquestes eleccions molt més complicades i extenses que la simple elecció de president, és aquesta elecció tan sols la que pràcticament ens interessa.

El sistema que regeix als Estats Units per a designar el president de la república, és absurd i arcaic. No ha estat modificat d'ençà que les tretze colònies angleses del litoral de l'Atlàntic conquistaren llur independència.

La Unió s'ha estès després extraordina-

riament; s'ha cobert de ferrocarrils: la densitat dels telèfons, dels automòbils és superior a qualsevol altre lloc... Això no obstant, el sistema electoral ha restat el mateix, perdent la seva eficàcia per diverses raons fàcils de comprendre i esdevenint, encara, gairebé antidemocràtic.

Una altra conseqüència d'aquest sistema, datant — cal insistir-hi — d'un temps en el qual les comunicacions eren difícils, perilloses, inacabables, és que el 7 de novembre, el 8 a tot estirar, hom sabrà qui haurà estat elegit president dels Estats Units. Però el nou Cap de la política americana no entrarà en funcions fins el 4 de març. Es a dir, la vida política nordamericana quedarà pràcticament suspesa.

Suposem, en efecte, que el demòcrata Smith triomfa del seu adversari el republicà Hoover, qui és del mateix partit que el president actual, i comprendreu que Mister Coolidge ha de limitar-se fins el 4 de març, a liquidar els afers corrents, sense tenir el dret de prendre cap iniciativa. I encara que el president elegit sigui del mateix partit, la cosa no canvia gaire. Així, àdhuc en la hipòtesi de què Mister Hoover, republicà, sigui el successor de Coolidge, republicà, res no força el primer a seguir la política governamental i administrativa del segon.

Resta, encara, doncs, un llarg període d'expectació, durant el qual el vell món estarà pendent de l'actitud governamental nordamericana, sense poder resoldre cap de les qüestions capitals que té plantejades.

Atmosfera i civilització

Les generacions joves s'enorgulleixen dels enormes progressos dels quals ens beneficiem tan considerablement: l'automobilisme, la radiologia, la T. S. F., l'aviació, el cinema, els innombrables mecanismes que per tot arreu ens volten. Les generacions posteriors, dels cinquanta per amunt, tot i aprofitant-se freqüentment d'aquestes innovacions, són més refractàries a admetre-les, i blasmen sovint les pertorbacions que aporten a la vida quotidiana.

Sentireu que es queixen, en efecte, de les pestilències que a Barcelona, tan rica, ai!, d'oxigen pur, intoxiquen l'ambient. Les fàbriques, la pols, i, sobretot, les essències dels vehicles a motor, sobresaturen l'aire de la nostra capital. Això és, indubtablement, insalubre en un grau més o menys elevat. Alguns higienistes afirmen haver-hi descobert l'origen de certs neoplasmes del pulmó. Si-gui com sigui, és ben desagradable, per a tots aquells que estimin l'aire pur, diàfan, embaumat de deliciosos olors camperoles...

Cal confiar en què la ciència evitarà algun dia aquestes emanacions desagradables, bé neutralitzant-les, bé fent pràcticament adaptable a tots els usos el motor elèctric.

Mentrestant, però, fer-se la il·lusió de què en temps de la tracció animal hom respirava perfums més suaus, més sans, més agradables, és somniari truites.

Penseu, en efecte, amb la porqueria que tota mena de bèsties havia d'escampar pels carrers de la ciutat. I aquesta porqueria, barrejant-se amb el fang, amb els munts de brossa, amb les aigües estancades, tot coses que una urbanització poc acurada deixava acumular, produïa una fetidesa que tal volta avui seriem incapaços de resistir.

Una comparació dels temps passats amb el present, ens menaria, sens dubte, a una indulgència segura vers l'atmosfera espessa, carregada de mil diverses fortors, que gaudim a Barcelona.

ESCOLES

UNA PER A MOSTRA

El nostre és el país on la mainada li agrada menys anar a estudi. Es natural. Les nostres escoles tenen tot el necessari per a no semblar-ho.

Me n'he pogut convèncer amb la visita que, per pura casualitat, he fet a una escola; una de les tantes escoles barcelonines.

Parlo, naturalment, d'escoles per a fills d'obrers, i no dels col·legis de frares, amb grans edificis i educació nulla.

Es a un carrer que va de la Rambla al Paral·lel. Sobre la barana d'un balcó que amenaça ruïna, penja un cartellot on amb lletres difumades pel temps pot arribar a llegir-se: "Colegio para niños".

Hi dona accés una escala fosca, de bordell, que fa pudor d'escombraries.

El nen que m'obre la porta duu a la cara l'estigma de les malalties hereditàries. En entrar, et sents embolcallat per una atmosfera espessa, palpable gairebé, que és impossible de respirar.

Hom vetu la mainada apilada en una sala (?) insuficient, sense ventilació, amb llum escassa que s'esmortueix, encara més, en reflectir-se sobre unes parets negres i emmascarades, on la humitat hi ha dibuixat les més grotesques figures.

No hi ha ni material d'ensenyança, ni mètode pedagògic en aquesta escola, on tot és sordid i trist.

Canten els nois les taules de multiplicar mentre el mestre porta el compàs, donant cops de bastó damunt la taula. En el rostre de cada alumne s'hi nota el cansanci, l'opressió, el fàstic que senten per a aquell ambient de presó i per aquell sistema d'ensenyança, antiquat, roí, sense llibertat que mata totes les iniciatives.

Un infant que està agenollat m'ha mirat amb ulls tímids, que les llàgrimes han fet enrogir, com dirigint-me una súplica.

En albirar tanta deixadesa, tanta misèria, he pensat que a Espanya hi sobren moltes escoles. Hi sobren perquè quasi totes són com aquesta. Fa bé la mainada de no anar-hi. Almenys mentre l'escola tingui aspecte de presó i el mestre porti el garrot a la mà.

He sortit al carrer. Tot caminant medito el problema de les escoles. Passo per davant d'un col·legi que dirigeix una institució religiosa. He comparat, i, de la comparació, n'he tret tristíssimes conseqüències.

A. MARTÍNEZ JORQUERA

Que ha de durar gaire això?

Es de doldre la insistència amb què un any darrera l'altre, es representen als nostres teatres obres que, mancades en absolut de vàlua literària i educativa, es feren famoses en una època en què la gent només cercava al teatre honest esbargiment que ajudés a fer una bona digestió; obres ingènues, per no dir poca-soltes, en les quals domina l'acudit dolent i l'embòlic que, de tant repetir-se, perd tota la gràcia.

No tracto de menysprear l'obra dels precursors del nostre teatre; al contrari, admiro la gran voluntat que demostraren portant a cap una feina, per a la qual ni l'ambient ni les circumstàncies eren propícies; cal agrair-los la seva obra, puix amb la seva constància feren possible el que avui és un fet indiscutible: la maduritat del Teatre Català. I com a conseqüència lògica de l'exò-

EL QUE NO HO VOL ENTENDRE

—Vostè és un imbècil, un idiota.
—Veurà, no em vingui amb indirectes.

lució soferta per aquest, aquelles obres són avui del tot inoportunes.

Avui el més modest afeccionat al teatre té inquietuds espirituals que desconeixien els nostres avis; li agrada veure a l'escena quelcom més real i substancios que absurdes i rebuscades situacions preparades per provocar la rialla d'un públic irreflexiu i taujà; té també un gust més refinat i se li indigesta la grolleria del segle passat. No cal dir que no tothom qui va al teatre té inquietuds. Hi ha una part del públic, la majoria del dominical, que hi va amb la mateixa disposició de la gent que anava a veure les gatades. Es per a aquesta gent que es fan les obres a què jo em refereixo, la qual cosa trobo ben poc digna. Potser als empresaris els convé sostenir el públic en el seu estat de badoqueria, però jo crec que s'erren. A mi em sembla que tard o d'hora, aquests senyors hi guanyarien formant un públic conscient.

De totes maneres, l'evolució d'aquest públic va fent el seu curs; molt lentament, és clar, per aquest afany de satisfer tots els gustos (els més productius amb preferència), i no hi ha dubte que seria preferible precipitar l'enlairament espiritual de l'espectador. Tots hi sortirien guanyant, principalment el bon nom de la nostra cultura. Si la badoqueria de la nostra gent es manifestés només en les seves preferències en el teatre, la cosa no tindria cabdal importància, però el mal està en què el que és taujà en un aspecte, ho és en tots, i per un o altre cal començar la conversió.

Es precis donar al nostre públic una manera més enraonada de mirar-se el teatre; se l'ha de fer pensar i sentir, i això no és amb obres de "Pitarra" que s'aconseguirà.

SENTS

Notes marginals

En un debat a l'alta Cambra francesa, un senador il·lustre, definint l'esperit de la llei de separació de l'Església i l'Estat, va dir: "Volem per a l'Església la llibertat, tota la llibertat. No-res més, però, que la llibertat?"

L'alfabet ha estat l'origen de tots els coneixements de la humanitat, però també d'una infinitat de bestieses.

Exagerar és propi de l'esperit humà. La poesia, sobretot, n'és el camp propici.

Cal no considerar la prudència com una virtut. La prudència és una qualitat eminentment útil, una modalitat de la intel·ligència. I així un malvat pot ésser — ho és amb freqüència — molt prudent.

El favor dels prínceps és l'efecte de llur gust particular i de la complaença assídua; el favor del poble suposa alguna vegada mèrit veritable, però més sovint una casualitat afortunada.—Voltaire.

